

més, en l'àmbit dels serveis socials i del benestar és molt difícil donar resposta satisfactòria i completa a totes les demandes plantejades. La progressió de la qualitat de vida no hauria estat possible sense la participació de les entitats civils. Tot i que la responsabilitat de fixar les directrius polítiques pertocava al Govern, aconseguir una societat on tothom gaudís de benestar, impulsar-la, promoure-la i mantenir-la va ser feina de tots. Si Catalunya ha estat una referència a Espanya en l'àmbit del benestar social, i si algunes de les accions desenvolupades han estat positivament valorades a Europa, es deu, en gran part, a la iniciativa i les tasques de col·laboració que van dur a terme les entitats i associacions de la mà de les administracions.

I parlem d'administracions, perquè juntament amb la Generalitat també cal destacar la gran tasca que van desenvolupar ajuntaments, diputacions i consells comarcals a l'hora de crear la xarxa de serveis socials arreu del territori. Així, cal remarcar la feina feta també per les administracions locals. En aquesta línia es va emmarcar, a més, el principi de **proximitat**, que atorgava especial importància a l'acostament dels serveis tant a l'usuari com a les seves circumstàncies ambientals i a la seva comunitat de pertinença. Des d'aquesta concepció, el model de serveis socials es va integrar en un sistema de provisió pública que tenia com a criteris generals d'operativitat la **descentralització** i la **sectorització** de la gestió en nivells administratius de dimensions apropiades com ara els municipis, les agrupacions de municipis, les comarques, i els districtes o barris de les ciutats i grans àrees metropolitanes.

1.3 Marc conceptual de les polítiques de benestar

S'entén per polítiques de benestar social, el conjunt d'actuacions i de serveis dirigits a millorar la qualitat de vida dels ciutadans, amb una lògica prioritat per aquelles persones que, individualment i amb els seus propis recursos, no poden cobrir les necessitats socials i personals bàsiques.

Aquesta definició tant àmplia portava al Departament de Benestar Social —posteriorment anomenat de Benestar i Família— a desenvolupar dos tipus de mesures.

L'una consistia a cercar la solució de les mancances, dels handicaps, dels desavantatges que afectaven a individus i grups molt heterogenis. Sectors de població desprotegits com alguns col·lectius de gent gran, persones amb discapacitat, dones i infants amb problemes socio-familiars, persones sense recursos o drogodependents. Així, tot i que les diferents polítiques desenvolupades podien anar dirigides a més d'un d'aquests col·lectius, i un mateix individu podia estar inclòs en diferents grups, beneficiant-se de més d'un servei social, la complexitat de l'assumpte que es tracta evidencia la necessitat d'organitzar l'estudi per sectors de població. En tot cas, aquest exercici d'estructuració és del tot pragmàtic, només serveix per fer més clara i ordenada la lectura, com es pot veure al gràfic 1.

L'altre tipus de mesures s'eixamplava, fins a arribar a donar a tota la població catalana elements de realització i de promoció personals. Així, també es van desenvolupar altres actuacions i programes transversals (gràfic 2) com el foment del voluntariat, l'enfortiment de l'associacionisme, el civisme, els serveis comunitaris o la formació d'adults. De fet, aquests àmbits també incideixen en el benestar de les persones i en la seva socialització, però de manera més transversal i menys dependent de la situació social dels seus destinataris.

Gràfic 1. Principals col·lectius destinataris de les polítiques de benestar social

Gràfic 2. Actuacions transversals de benestar social

Per entendre el marc conceptual de les polítiques de benestar social, a banda de la seva definició, cal tenir en compte també que, durant els 23 anys que s'analitzen en el present estudi, es van produir molts canvis socials a Catalunya. Per tant, totes les actuacions que es descriuen cal emmarcar-les en cada context. L'Administració s'havia d'adaptar i, en alguns casos, avançar-se a les transformacions que es produïen en la societat. Així, com es veurà més endavant, el col·lectiu d'immigrants al qual es dirigien les polítiques de benestar als inicis de la Generalitat era completament diferent al que va arribar a Catalunya a partir dels anys 90.

A més, també és del tot necessari que el lector interpreti totes les polítiques dutes a terme tenint en compte l'època en què es van desenvolupar. Cal fer un gran esforç de contextualització per distanciar-se de la realitat actual i apropar-se als anys descrits, ja que la societat, en pocs anys, s'ha alterat en molts aspectes.